

GLAVNA UPRAVA ZA UNUTARNJU POLITIKU
RESORNI ODJEL B: STRUKTURNA I KOHEZIJSKA POLITIKA

KULTURA I OBRAZOVANJE

**ISTRAŽIVANJE ZA ODBOR ZA KULTURU –
MANJINSKI JEZICI I OBRAZOVANJE:
NAJBOLJE PRAKSE I ZAMKE**

IZVRŠNI SAŽETAK

Kratki pregled

U ovom izvješću iznosi se dubinska komparativna analiza 13 jezičnih studija slučajeva kako bi se stekao uvid u stanje manjinskih jezika u obrazovanju u Europi. Opisuju se naznake najboljih praksi i ističu problemi s kojima se manjinski jezici suočavaju u području obrazovanja. Posebna pozornost posvećuje se strukovnom obrazovanju i izgledima za karijeru. Konačno, u ovom izvješću daju se preporuke o tome kako EU može podržati manjinske jezike u obrazovanju.

Ovaj je dokument zatražio Odbor za kulturu i obrazovanje Europskog parlamenta.

AUTORI

Rixt VAN DONGERA, MA, Europski istraživački centar Mercator
dr. Cor VAN DER MEER, MA, Europski istraživački centar Mercator
, Richt STERK, MA, Europski istraživački centar Mercator

Zahvale

Autori žele zahvaliti Ramziè Krol-Hage, MA, Jorritu Huizingi, MA i Marlous Visser, MA, na njihovoj pomoći i vrijednim komentarima tijekom provođenja studije. Osim toga, tijekom projekta je provedeno nekoliko intervjua sa stručnjacima kojima bismo željeli zahvaliti na vrijednim idejama i doprinosima.

ODGOVORNI ADMINISTRATOR RESORNOG ODJELA

Administrator za parlamentarna istraživanja: Michaela FRANKE
Asistentica na projektu i izdanju: Virginija KELMELYTE
Resorni odjel B: Strukturna i kohezijska politika
Europski parlament
B-1047 Bruxelles
Adresa elektroničke pošte: poldep-cohesion@europarl.europa.eu

JEZIČNE VERZIJE

Izvornik: EN

O IZDAVAČU

Ako želite kontaktirati s resornim odjelom ili primati njegov bilten, obratite se na sljedeću adresu e-pošte:

Poldep-cohesion@ep.europa.eu

Rukopis dovršen u veljači 2017.

© Europska unija, 2017.

Ovaj dokument dostupan je na internetskoj stranici:

<http://www.europarl.europa.eu/committees/hr/supporting-analyses-search.html>

IZJAVA O ODRICANJU OD ODGOVORNOSTI

Za stavove iznesene u ovom dokumentu odgovoran je isključivo njegov autor te oni nužno ne predstavljaju službeni stav Europskog parlamenta.

Umnožavanje i prevođenje dozvoljeni su u nekomercijalne svrhe pod uvjetom da je naveden izvor, da je izdavač o tome unaprijed obaviješten i da mu je poslan primjerak teksta.

IZVRŠNI SAŽETAK

Glavni nalazi

Na temelju pregleda mjerodavnog zakonodavstva, projekata i literature te u kombinaciji s dubinskom komparativnom analizom 13 studija slučajeva, u ovom izvješću navode se različita ključna saznanja koja su neminovna za temeljito razumijevanje najboljih praksi i zamki u vezi s regionalnim i manjinskim jezicima u području obrazovanja. Najznačajnija saznanja navode se u nastavku:

- ne postoji univerzalna najbolja praksa koja bi se mogla primijeniti na sve manjine
- priznavanjem jezika kao jednog od službenih jezika ili službenog jezika, država se obvezuje poduzeti konkretne mjere za zaštitu i promicanje tog jezika
- na nacionalnim državama je da provedu potrebne mjere na koje su se usuglasile
- kad je riječ o obrazovanju manjina od ključne su važnosti institucijska potpora i jezično planiranje
- opće poznati problem u pogledu obrazovanja na manjinskom jeziku koji treba riješiti odnosi se na dostupnost visokokvalitetnog materijala za učenje i stručnih učitelja koji se koriste manjinskim jezikom.

Najrašireniji i opće poznati izazov za obrazovanje na manjinskom jeziku je dostupnost visokokvalitetnog materijala za učenje i sposobnost učitelja koji se koriste manjinskim jezikom. Iako ne postoji univerzalno rješenje za izazove s kojima se suočavaju manjine, ovo izvješće nudi nekoliko općih preporuka za daljnji razvoj i promicanje manjinskih jezika.

Treba napomenuti da nacionalne države imaju glavnu odgovornost za provedbu ključnih mjera za poboljšanje kvalitete obrazovanja na manjinskom jeziku. Nacionalna država može se obvezati na daljnju promociju i razvoj svojih manjinskih jezika uvrštavanjem tih jezika među službene jezike odnosno njihovim priznavanjem kao službenih jezika ili/i ratificiranjem Europske povelje o regionalnim i manjinskim jezicima za dotičan jezik / dotične jezike. Institucionalna potpora i jezično planiranje, naime, ključni su elementi podrške koje nacionalna države može osigurati.

Preporuke

Preporuke do kojih se dolazi na temelju komparativne analize studija slučajeva (Prilog 2.) odnose se na široki raspon pitanja. Na temelju revizije iz prvog poglavlja ovog izvješća, kao i analize provedene u drugom poglavlju, ovo izvješće nudi sljedeće preporuke Europskoj uniji i njezinim državama članicama:

- održati i promicati programe usredotočene na razmjenu iskustava i najboljih praksi u vezi s regionalnim i manjinskim jezicima u Europi
- na razini EU-a promicati istraživanja o obrazovanju, učenju jezika i modelima nastave u višejezičnom kontekstu
- poticati osmišljavanje kvalitetnog materijala za učenje na manjinskim jezicima za sve razine obrazovanja
- promicati stabilne odnose između zemalja, osobito u pograničnim regijama u kojima se koriste oba jezika
- osmisliti međunarodni sustav nagrada kojima će se stimulirati učitelji da steknu kompetencije za podučavanje u višejezičnim razredima
- podići razinu osviještenosti o višejezičnosti diljem Europe
- poticati države članice da donesu zakonodavne okvire za primjereno pravno priznavanje jezika

- postaviti jezično planiranje kao dugoročno ključno pitanje u državnim politikama
- poticati države članice da omoguće trajno obrazovanje na manjinskim jezicima od predškolskog do visokog obrazovanja

Osnova za ove prijedloge i detaljnije objašnjenje preporuka nalaze se u trećem poglavlju.

Kontekst

U Europi postoje mnogi manjinski jezici, a svaki od njih suočava se s različitim situacijom na razini nacionalne države ili regije. Ne postoje ustaljene definicije za koncepte „manjina“ i „manjinskih“ jezika. U okviru ovog izvješća donesena je odluka slijediti definiciju iz Europske povelje o regionalnim i manjinskim jezicima i usredotočiti se samo na jezike koje državljani jedne države tradicionalno koriste unutar njezina teritorija. U praksi to znači da se ne razmatraju jezici kojima se koriste skupine koje su se doselile u Europu ili su se preselile unutar Europe u proteklim desetljećima.

U skladu s načelom supsidijarnosti pitanja manjinskih jezika u obrazovanju moraju se rješavati na nacionalnoj, a ponekad čak i na regionalnoj razini. Ipak, ne smije se zanemariti međunarodni i, konkretnije, europski utjecaj na ta pitanja. Veliki broj zemalja na europskom kontinentu potpisao je i ratificirao Europsku povelju o regionalnim i manjinskim jezicima i Okvirnu konvenciju za zaštitu nacionalnih manjina, što ih obvezuje da poduzmu odgovarajuće mjere za zaštitu i razvoj situacije svojih nacionalnih manjina i jezika. Radi se o pravno obavezujućim instrumentima Vijeća Europe, a posebno Europska povelja o regionalnim i manjinskim jezicima usredotočena je vrlo konkretno na prava na koja se manjinski jezici mogu pozivati u okviru Povelje kad je riječ o obrazovanju. Utjecaj Europske povelje o regionalnim i manjinskim jezicima i Okvirne konvencije za zaštitu nacionalnih manjina, mjerodavnih povelja EU-a poput Povelje Europske unije o temeljnim pravima, kao i potpora koju Europska unija može pružiti, na primjer, pokretanjem istraživanja ili projekata kojima se potiče suradnja među područjima s višestrukim manjinskim jezicima, posebno je relevantan kada se raspravlja o manjinskim jezicima u obrazovanju.

Glavni cilj ovog istraživačkog projekta je dati jasan pregled stanja trinaest europskih manjinskih jezika, posebno u vezi s ulogom koju manjinski jezici imaju u području obrazovanja. Izvješće također sadrži poglavlje o pozadinskim pitanjima, uključujući korištenu definiciju manjinskih jezika, opis mjerodavnih međunarodnih sporazuma i razvoja na razini EU-a. Važno je primiti na znanje da već postoji opširan okvir za zaštitu i promicanje regionalnih jezika.

Trinaest slučajeva uspoređuju se na temelju njihovih „najboljih praksi“ i „problema“. Premda svaka regija ima svoju specifičnu jezičnu situaciju, mnogo toga se može naučiti iz razmjene najboljih praksi i svatko može izvući pouke iz problema s kojima se suočava druga strana. Uloga koju u tom smislu može preuzeti EU također se uzima u obzir.

Metodologija

Metodologija koja se koristi u ovoj studiji obuhvaća sastavljanje opširnih studija slučajeva za sve odabrane jezike. Informacije su najvećim dijelom preuzete iz serije istraživanja Mercatora pod naslovom „Regional Dossiers“ (Regionalni dosjei), uz intervju sa stručnjacima iz različitih europskih regija (Prilog 1.). Ti intervjui upotpunili su pregled studija slučajeva iz ovog izvješća te su rezultirali stjecanjem detaljnijih informacija o, primjerice, specifičnom stanju jezika i razvoju karijere. Kako bi se pružio sveobuhvatan okvir u koji se mogu uvrstiti ovo izvješće i njegovi rezultati, proveden je opširan pregled mjerodavnog zakonodavstva, literature i europskih projekata.